

Ольга Олександрівна Сидоренко,
канд. юрид. наук,
асистент кафедри теорії держави і права
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків

УДК 340.114:341.64(4)

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ДЖЕРЕЛО ПРАВА УКРАЇНИ

У статті розглянуто значення і роль рішень Європейського суду з прав людини в системі джерел права України. Проаналізовано проблеми, що впливають на окреслене питання і точки зору вчених і практиків.

Ключові слова: джерела права, закон, прецедент, рішення Європейського суду з прав людини, Європейський суд з прав людини, євроінтеграція, правове регулювання.

Європейський суд з прав людини (далі – Європейський суд) розпочав свою діяльність з 1959 р., створене ним право. За оцінкою А. О. Селіванова, «є класичним прецедентним правом, основою якого є принцип *ratio decidendi* («підстава для вирішення»), коли правило, сформульоване судом під час вирішення конкретної справи, стає нормою права для цього ж суду і для внутрішніх судів країн-учасниць Конвенції» [1, с. 2]. Із часу заснування Європейського суду його діяльність будувалась на пріоритеті природно-правових прав та свобод людини перед законами, тобто таких, «які не надаються державою, а є «непорушними та невідчужуваними» (не можуть бути заборані державою за суспільним договором) і не можуть бути скасовані» [2, с. 16].

Дослідженням особливостей функціонування Європейського суду займалися К. Андріанова, М. Буроменський, А. Буценко, В. Лутковський, В. Палюк, П. Рабінович, Н. Раданович, Д. Супрун, С. Федик, С. Шевчук та ін.

16 вересня 2014 р. Україна ратифікувала Угоду про асоціацію з Європейським Союзом (далі – ЄС) [3] і розпочала новий етап євроінтеграційних процесів, тому досвід ЄС, зокрема в частині прецедентного права, є надзвичайно важливим для держави. Проблематика, пов'язана із джерелами права як категорією загальної теорії права, залишається не до кінця дослідженою. Труд-

нощі з визначенням джерел права пов'язані з відсутністю чітких критеріїв, сукупність яких надала б можливість визначити їх. Сучасне континентальне право країн, на які Україна орієнтується у своєму правовому розвитку, – це не тільки кодекси і закони, а й сотні – тисячі рішень судів різноманітних інстанцій, які стали результатом аналізу обставин конкретних справ, аргументів, покладених в основу попередніх рішень. Якщо виходити з того, що право діє саме так, як його «здійснюють», тобто як і наскільки його буде дотримано (право як «закон у дії» [4, с. 17]), то можна дійти висновку, що встановлення правила поведінки не слід зводити до словесної форми закону, а треба включати до цього поняття й тлумачення. З цього випливає правотворча функція усталеної судової практики, тому саме вона є джерелом права країн романо-германської правової сім'ї, зокрема й України.

Будь-яка систематизація законодавства, проведена навіть на найвищому науково-практичному рівні, в умовах динамічних державно-правових процесів не може забезпечити, по-перше, необхідний рівень деталізації правового регулювання, а по-друге – здатність правової системи динамічно реагувати на розвиток відповідних соціальних та економічних інститутів. Право сучасної континентальної Європи розвинуте саме у вигляді прецедентів: рішень не тільки вищих, але й регіональних та місцевих судів, що вперше розглядають оригінальний, тобто безпрецедентний спір з визначеного питання. Обговорюючи можливості для вирішення проблеми гармонізації законодавства України з європейськими правовими системами ще в 1998 р., В. Тацій та Ю. Грошевий були переконані, що українською правовою наукою має бути переосмислено ставлення до судового прецеденту, який розглядається англійським юристом Р. Кроссом не тільки як народження нової правової системи, а й як свого роду конкретизація існуючої правової норми [5].

На необхідності впровадження судового прецеденту для реформування правової системи України також наголошували А. О. Селіванов, М. І. Козюбра, М. І. Мельник, М. І. Сірий, В. Т. Нор, Л. А. Луць, В. О. Котюк, С. В. Шевчук, В. О. Навроцький, Г. Г. Шмельова, Б. В. Малишев, Д. В. Кухнюк, Д. В. Кирилюк, В. І. Шишкін.

Україна як незалежна держава Законом України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» (далі – Конвенція) (п. 1) визнала обов'язковою юрисдикцію Європейського суду з прав людини в усіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції у 1997 р. [6]. За цим Законом Україна повністю визнає на своїй території дію ст. 46 Конвенції 1950 р. щодо визнання обов'язковою й без укладення спеціальної угоди юрисдикцію Європейського суду з прав людини в усіх питаннях, що стосуються тлумачення й застосування Конвенції 1950 р. Як зазначає С. В. Шевчук, саме підписання Конвенції та протоколів до неї стало «результатом негативної загальноєвропейської реакції на правовий позитивізм, яка отримала назву правової революції» [2, с. 16], що фактично започаткувало процес зближення англосаксонської та романо-германської систем права.

Конвенція відповідно до ст. 9 Конституції України є частиною національного законодавства України, ст. 32 встановлює поширення юрисдикції Європейського суду на всі питання тлумачення та застосування Конвенції. Урядовий Уповноважений у справах Європейського суду з прав людини Н. І. Севостьянова звертає увагу, що на практиці процедура виконання рішення Європейського суду передбачає вжиття заходів індивідуального і загального характеру та зауважує: «І якщо під час вжиття заходів індивідуального характеру у держав-учасниць Конвенції зазвичай не виникає труднощів, то вжиття заходів загального характеру, спрямованих на усунення системної проблеми та її першопричини, встановленої рішенням Європейського суду, що спонукають держави до заповнення прогалин у національному законодавстві або усунення негативної адміністративної практики його застосування, – іноді вимагають глибинних змін у правовій системі» [7, с. 5].

Українці дуже активно використовують механізм звернення до Європейського суду і Україна залишається одним із лідерів звернень останні декілька років [8, с. 25]. Найчастіше заявники скаржаться на порушення ст. 6 Конвенції – право на справедливий суд, чимало скарг щодо катування та неналежних умов тримання під вартою.

Отже, рішення Європейського суду можна вважати офіційною формою роз'яснення основних (невідчужуваних) прав кожної людини, закріплених і гарантованих Конвенцією, яка є частиною національного законодавства, й у зв'язку з цим – джерелом законодавчого правового регулювання і правозастосування в Україні.

Відповідно до Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» джерелами вторинного законодавства *acquis communautaire* (правова система Європейського Союзу, яка включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в рамках Європейського співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і Співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ) є рішення Європейського суду [9].

Упровадження Конвенції та рішень Європейського суду як джерела права у правосудді України отримали розвиток у процесі проведення судової реформи в 2010 р. Законом України «Про судоустрій і статус суддів» [10] процесуальні кодекси було доповнено нормами про те, що рішення Верховного Суду України, прийняте за наслідками розгляду заяви про перегляд судового рішення з мотивів неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах, є обов'язковим для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить зазначену норму права (закону), та для всіх судів України.

Таким чином, рішення Європейського суду мають становити ідеологічно-правову основу для здійснення правосуддя в Україні. Фактичне закріплення цього положення відбулося в низці постанов Пленуму Верховного Суду Укра-

їни, в яких надавалися роз'яснення законодавства судам загальної юрисдикції, ще до прийняття Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Так, постановою Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 р. № 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» визначено: «... враховуючи положення ст. 9 Конституції та беручи до уваги ратифікацію Конвенції та прийняття Закону № 3477-IV, суди повинні застосовувати Конвенцію і рішення Європейського суду як джерело права...» [11].

У п. 12 постанови Пленуму Верховного Суду України від 18.12.2009 р. № 14 «Про судові рішення у цивільній справі» зазначено, що «... в мотивувальній частині кожного рішення у разі необхідності мають бути посилання на Конвенцію та рішення Європейського суду, які згідно із Законом № 3477-IV є джерелом права і підлягають застосуванню в такій справі» [12].

Важливим кроком став Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», у ст. 17 якого прямо вказується на необхідність застосування судами України Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики (тобто рішень) Європейського суду як джерел права [13].

Наведені законодавчі акти підтверджують, що рішення Європейського суду є джерелами права, але для остаточного підтвердження не вистачає тільки рішення Конституційного Суду України з цього приводу. Простежується зв'язок сутності правових позицій, сформульованих у рішеннях Європейського суду, які мають загальнообов'язкову природу для практики вітчизняних судів загальної юрисдикції, з висновками (рішеннями) Конституційного Суду України та Верховного Суду України. Так, ст. 74 Закону України «Про Конституційний Суд України» передбачено, що орган конституційної юрисдикції може вказати на преюдиціальність свого рішення при розгляді судами загальної юрисдикції позовів у зв'язку з правовідносинами, що виникли внаслідок дії неконституційного акта [14]. А ст. 69 цього Закону рішення і висновки Конституційного Суду України є обов'язковими до виконання.

Рішення Європейського суду стосуються офіційного тлумачення й застосування Конвенції та обов'язкові для виконання державами – учасницями Конвенції; рішення Конституційного Суду України стосуються офіційного тлумачення Конституції та законів України та обов'язкові для виконання. Відтак, щоб остаточно визначити статус практики (тобто рішень) Європейського суду як джерела права, варто звернутися за тлумаченням положень статей 8 та 9 Конституції України до Конституційного Суду України та отримати його рішення з цього приводу. За наявності рішення Конституційного Суду України не буде сумнівів щодо належності рішень Європейського суду до джерел права.

До недавнього часу правові позиції, створені прецедентними рішеннями Європейського суду, не були обов'язковими для судів національних судових систем, зокрема і для судів держав, проти яких такі рішення ухвалено. У правовій системі України перше місце в ієрархії джерел права посідає закон. З прийняттям Закону України «Про виконання рішень та застосування прак-

тики Європейського суду з прав людини» ситуація змінилася: при розгляді справ судами України Конвенція та практика Європейського суду повинні використовуватися як джерела права. Це положення спрямоване на реалізацію вищевказаної конституційної норми і норм Закону України «Про міжнародні договори України» [15]. Таким чином, Конвенція є частиною національного законодавства України і підлягає застосуванню поряд з ним. Лише в останнє десятиліття на науковому рівні спостерігається рух до визнання судового прецеденту при застосуванні практики Європейського суду як вторинного джерела права, що потребує істотних змін в усталені традиції правозастосування і стиль правового мислення в країні загалом.

Водночас важливим є питання про те, як національні судові системи мають ставитися до прецедентної практики Європейського суду? Зокрема, в яких випадках рішення Європейського суду є обов'язковими, враховуючи, що учасниками Конвенції є країни з різними правовими традиціями, як англосаксонської, так і романо-германської правових сімей.

Прецедентна система права є найпоширенішою у світі – це загальновідомий факт. Істотною відмінністю континентального прецеденту від англосаксонського є те, що останній може бути створений одним судовим рішенням, в той час як континентальний прецедент створюється більш демократично – завдяки появі низки судових рішень [16, с. 1165], тобто не нав'язується «зверху», а виникає якщо не внаслідок консенсусу [17, с. 28], то принаймні внаслідок сприйняття правової позиції значною частиною юристів. Наразі Україна на шляху до визнання прецедентної системи права.

Правові позиції, створені прецедентними рішеннями Європейського суду, не є обов'язковими для судів національних судових систем, зокрема і для судів держав, проти яких такі рішення ухвалені. Виникає питання: чи доцільно визнавати джерелом права рішення суду за аналогією закону та права, оскільки такі рішення не можуть мати нормативно обов'язкового характеру щодо всіх учасників правовідносин, оскільки приймаються з урахуванням конкретних обставин справи і є обов'язковими лише для учасників спору.

Регуляторна функція актів вищих судових інстанцій та їх роль у вирішенні колізій у чинному законодавстві не є підставою для визнання таких актів джерелом права і нормативно обов'язковими. Навіть якщо припустити необхідність позитивного вирішення питання щодо визнання рішень суду судовими прецедентами, останнє можливе за умови попереднього наукового обґрунтування співвідношення судового прецеденту з іншими джерелами права (тобто його місця в системі джерел права) та чіткого механізму прийняття та дії судового прецеденту.

Тільки однакове застосування норм матеріального та процесуального права апеляційними та місцевими судами при розгляді справ, аналогічних до тих, у яких ці рішення були винесені, відповідно до судової практики Верховного Суду України, може забезпечити застосування судової практики Європейського суду.

Важливим є те, що Конституція України (статті 41, 43, 51, 62, 95, 150), рішення Конституційного Суду України (щодо конституційності законів, інших

правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України) розраховані на неодноразове застосування необмеженим колом осіб. Такий підхід потребує детальнішого пояснення.

Конституційний Суд України, який стоїть на сторожі конституційного ладу України, має бути обережним під час застосування прецедентного права у своїй практиці (у випадках, коли це не суперечить засадничим конституційним цінностям та основним правам і свободам, гарантованим Конституцією України, а у разі виявлення прогалин у законодавчому регулюванні вправі керуватися прецедентним правом Європейського суду) при вирішенні питання про конституційність законів, тоді таке рішення КСУ може розглядатися заходом індивідуального характеру, що становить основу для перегляду рішень судів за процедурою перегляду справ за винятковими обставинами (наприклад, глава 3 КАС тощо).

Наведене обумовлює неоднозначність існуючих у доктрині права підходів щодо правової сутності здійснюваного Конституційним Судом України офіційного тлумачення.

Прогалини та суперечності у чинному законодавстві, серед яких відсутність однозначного підходу в застосуванні українськими судами рішень Європейського суду, потребує врегулювання шляхом узагальнення та роз'яснення найвищим органом у системі судів загальної юрисдикції України щодо однаковості та правильності розуміння норм та приписів, у застосуванні яких виникають труднощі. Суттєвою перешкодою для застосування суддями судів загальної юрисдикції рішень Європейського суду є також проблема забезпечення офіційним перекладом цих рішень. Адже більшість із них слугують взірцями вирішення соціальних конфліктів. На науковій конференції, присвяченій проблемі застосування практики Європейського суду в правовій системі України, екс-голова Верховного Суду України В. Онопенко вказував на те, що використання практики Європейського суду в рамках української правової системи дійсно було б ефективнішим за умови існування спеціальних тематичних збірників, що акумулюють практику Суду і в подальшому впливатимуть на правосвідомість суддів судів загальної юрисдикції. Судді будуть змушені опановувати європейське праворозуміння, усвідомлювати те, що вони можуть творити право [18].

Крім того, для вирішення проблеми невиконання рішень національних судів 5 червня 2012 р. ухвалено Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», яким створено систему державних гарантій виконання судових рішень, відповідальність за які несе держава, до якого 19 вересня 2013 р. було внесено зміни щодо вирішення питання погашення вже існуючої заборгованості за судовими рішеннями, відповідальність за виконання яких покладено на державу [19].

Надання підвищеної ролі і значущості процесуальному праву порівняно із матеріальним знаходило свій прояв ще на ранніх стадіях становлення і розвитку загального права. «Судове право» випереджає у своєму розвитку законодавчий процес, як стверджує Д. Кирилюк. Суддя при розгляді конкретних

справ змушений вирішувати казуси, що виникають у правовій дійсності, які законодавець не завжди встигає врегулювати [20, с. 81]. Ця особливість стає все більш актуальною сьогодні. Із наближенням правових сімей одна до одної і все частішим визнанням в Україні правотворчої ролі судової практики, практики Європейського суду має зростати їх значення в ієрархії джерел права. Європейський вибір України потребує відповідних змін не тільки у правовій системі держави, а й у правовому мисленні населення країни для досягнення цієї мети, «щоби стати повноцінними суб'єктами міжнародного права де-факто, а не тільки де-юре, необхідно наповнити наявну державно-правову форму відповідним змістом» [21, с. 88].

Список літератури:

1. Селіванов А. О. Право тлумачити закони та юридичні наслідки застосування офіційної інтерпретації / А. О. Селіванов // Вісник Верховного Суду України. – 2006. – № 7. – С. 2–7.
2. Шевчук С. Порівняльне прецедентне право з прав людини / С. Шевчук. – К.: Реферат, 2002. – 344 с.
3. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1678-18>.
4. Циппеліус Р. Юридична методологія / Р. Циппеліус. – К.: Реферат, 2004. – 176 с.
5. Тацій В. Я. Проблеми зближення європейських правових систем як умова гармонізації законодавства України / В. Я. Тацій, Ю. М. Трошевський // Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом: матеріали наук.-практ. конф. – К., 1998. – С. 53–57.
6. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції [Електронний ресурс]: Закон України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/475/97-%D0%B2%D1%80>. – Редакція від 13.03.2006 р.
7. Севостьянова Н. І. Системні проблеми національного законодавства України у світлі практики Європейського суду з прав людини / Н. І. Севостьянова // Бюл. Мін. юст. України. – 2014. – № 12(158). – С. 5–15.
8. Івашків М. Європейський суд з прав людини жодним чином не скасовує рішення національних судів / М. Івашків // Бюл. Мін. юст. України. – 2014. – № 12(158). – С. 25–26.
9. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [Електронний ресурс]: Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>. – Редакція від 01.10.2011 р.
10. Про судоустрій і статус суддів [Електронний ресурс]: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>. – Редакція від 01.01.2015.
11. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи [Електронний ресурс]: постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 р. № 1. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09. – Редакція від 27.02.2009 р.
12. Про судові рішення у цивільній справі [Електронний ресурс]: постанова Пленуму Верховного Суду України від 18.12.2009 р. № 14. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-09>. – Редакція від 18.12.2009 р.
13. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини [Електронний ресурс]: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>. – Редакція від 02.12.2012 р.

14. Про Конституційний Суд України [Електронний ресурс] : Закон України від 16.10.1996 р. № 422/96-ВР. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/422/96-%D0%B2%D1%80>. – Редакція від 19.04.2014 р.

15. Про міжнародні договори України [Електронний ресурс] : Закон України від 29.06.2014 р. № 1906-IV. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>. – Редакція від 20.07.2014 р.

16. Knight K. M. The total and absolute pollution exclusions are neither total nor absolute, at least for now: *Doerr v. Mobil oil corporation* / K. M. Knight // *Loy. L. Rev.* – 2001. – V. 47. – P. 1153–1174.

17. Markel A. W. Law in translation: Language, Legitimacy and Conflicts of Law / A. W. Markel // *Ariz. Att'y.* – 2008. – V. 44-JUN. – P. 24–30.

18. Анцупова Т. О. Проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини в правовій системі України (аналітичний огляд роботи міжнародної конференції) [Електронний ресурс] / Т. О. Анцупова. – Режим доступу : 1zzxMI5xm-qV4dsL5tzsGIZcA1c1wFMD0RMLZLhi5tUjg.

19. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень : Закон України від 05.06.2012 р. № 4901-VI // Відом. Верхов.Ради України. – 2013. – № 17. – С. 158.

20. Кирилюк Д. Чи визнається в Україні судовий прецедент? / Д. Кирилюк // *Юридичний журнал.* – 2006. – № 4. – С. 78–81.

21. Левченков О. І. Вплив процесів глобалізації та євроінтеграції на ефективність регулювання суспільних відносин в Україні / О. І. Левченков // *Бюл. Мін. юст. України.* – 2014. – № 2 (148). – С. 83–90.

Сидоренко О. А. Решение Европейского суда по правам человека как источник права Украины.

В статье рассмотрены значение и роль решений Европейского суда по правам человека в системе источников права Украины. Проанализированы проблемы, которые влияют на данный вопрос и точки зрения различных ученых и практиков.

Ключевые слова: источники права, закон, прецедент, решение Европейского суда по правам человека, Европейский суд по правам человека, евроинтеграция, правовое регулирование.

Sidorenko O. A. Judgment of the European Court of Human Rights as a source of law in Ukraine.

Problem setting. *Problems of determining the place of the European Court of Human Rights in the system of sources of law in Ukraine. The problem remains relevant sources of law. Difficult to determine the sources of law related to the lack of clear criteria. Modern civil law countries are hundreds and thousands of decisions of courts of different instances. Therefore, jurisprudence is a source of rights of the Romano-Germanic legal family, particularly Ukraine. Any systematization of legislation can not provide the necessary level of detail of regulation. Right of modern continental Europe developed it as a precedent.*

Recent research and publications analysis. *Until today, analyzed and spoken about the need to implement a judicial precedent for reforming the legal system of Ukraine, many scientists. In this area next scientists showed their interests: K. Andrianov, M. Buromenskiy, A. Bushchenko, Lutkovska V., V. Paliiyuk, P. Rabinovich, N. Radanovych, D. Suprun, S. Fedyk, S. Shevchuk and others. On the need to implement judicial precedent for reforming the legal system of Ukraine also said other scientists: A. Selivanov, M. Kozubra, M. Miller, M. Gray, V. Nor, L. Lutz, W. Kotyuk, S. Shevchuk, V. Navrotskyi, G. Shmelev, B. Malyshev, A. Kuhnyuk, D. Kyrylyuk, V. Shishkin.*

Paper objective. *The goal is to deepen scientific knowledge of the harmonization of Ukrainian legislation with the European legal systems; rethinking the relationship to legal precedent; the need to implement judicial precedent in the legal system of the country; the level of detail necessary legal regulation; the ability of the legal system to respond to the dynamic development of social and economic institutions. The object of study is the source of law governing social relations, in particular, the case law. Purpose of the study is the European Court of Human Rights as a source of law in Ukraine.*

Paper main body. Identify features of the European Court of Human Rights should be based primarily on the current legislation. Ukraine at the legislative level has recognized the compulsory jurisdiction of the European Court of Human Rights. Convention for the Protection of Human Rights in accordance with Art. 9 of the Constitution is part of the national legislation of Ukraine. Ukrainians are very actively traded in the European Court of Ukraine is one of the leaders of appeals last few years. Most often, the applicants complain about the violation of the right to a fair trial. Many complaints of torture and inadequate conditions of detention. The decision of the European Court can be considered as the official form of clarification of fundamental rights of every person, and enshrined in the Convention. This is part of national law and a source of legal regulation and enforcement in Ukraine. Implementation of the Convention and the decisions of the European Court as a source of law in Justice of Ukraine were developed in the course of judicial reform. The decision of the European Court concerning the official interpretation and application of the Convention and binding on the States – Parties to the Convention.

Conclusions. The decision of the European Court must be ideological and legal basis for justice in Ukraine. Case law system is the most common in the world - it's a well known fact. Is increasingly recognized in Ukraine and the importance of the role of jurisprudence of the European Court.

Key words: sources of law, the law of precedent, the European Court of Human Rights, the European Court of Human Rights, European integration, the legal regulation.

Надійшла до редколегії 17.02.2015 р.

Тарас Олександрович Калмиков,
здобувач кафедри міжнародного права
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків

УДК 341.1

СТАНОВЛЕННЯ ОДНООСОБОВИХ ОРГАНІВ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПЕРСОНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена дослідженню стратегій розвитку міжнародними організаціями власних новоутворюваних органів. Наведений аналіз стратегій розвитку на прикладі Верховного комісара ООН з прав людини та Комісара з прав людини Ради Європи.

Ключові слова: Верховний комісар ООН з прав людини, Комісар з прав людини Ради Європи.